

ДАНИЛА КОМАСТРИ МОНТАНАРИ

ОСТАВИ
НА МИРА
УМРЕЛИЯ

Copyright © 1999, 2005 Danila Comastri Montanari
This edition published in agreement with
PNLA & Associati S.r.l./Piergiorgio
Nicolazzini Literary Agency

© Весела Лулова Цалова, превод, 2013 г.

© Орлин Атанасов, корица, 2013 г.

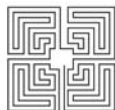
Книгоиздателска къща „Труд“, 2013 г.

ISBN 978-954-398-315-5

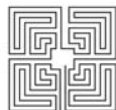
ДАНИЛА КОМАСТРИ МОНТАНАРИ

ОСТАВИ НА МИРА УМРЕЛИЯ

РАЗСЛЕДВАНИЯТА НА ПУБЛИЙ АВРЕЛИЙ

ДРЕВНОРИМСКИ ЗАГАДКИ

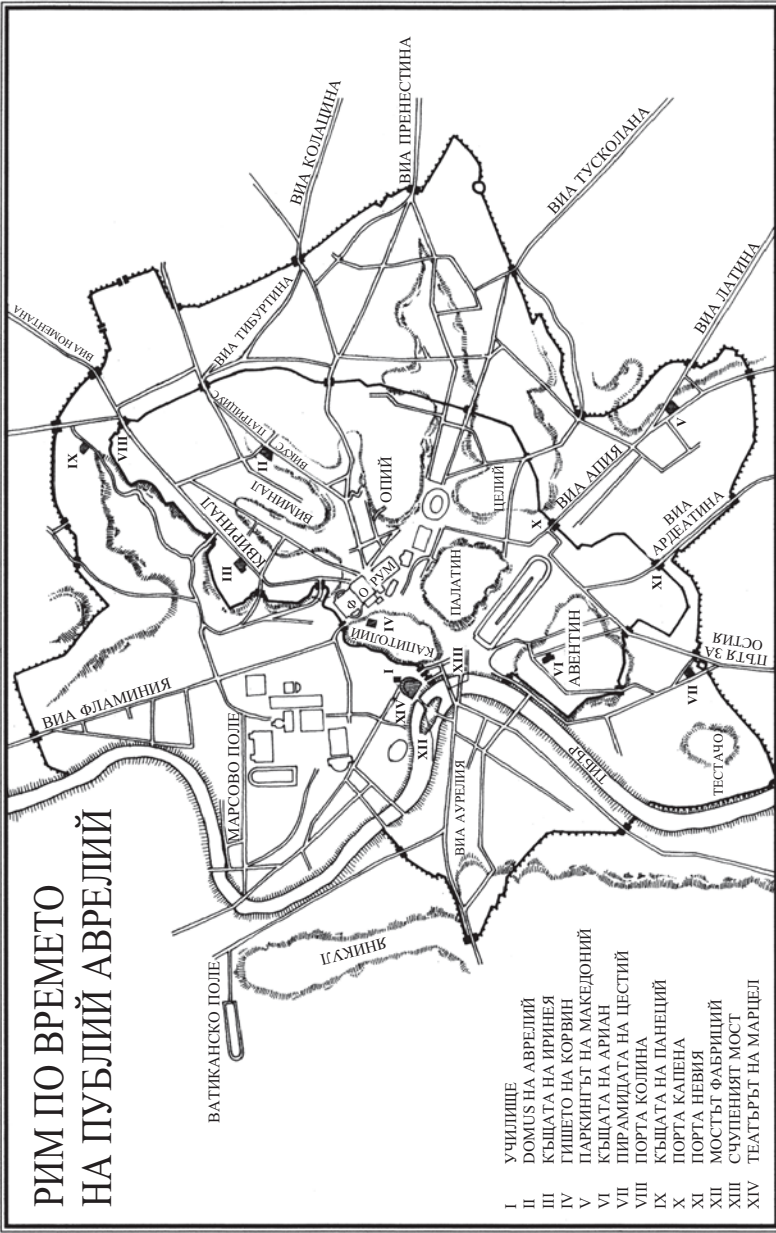

КНИГОИЗДАТЕЛСКА КЪЩА **tryst**, 2013

Остави на мира умрелия

Вергилий
(*Енеида*, книга III, стих 41)

РИМ ПО ВРЕМЕТО НА ПУБЛИЙ АВРЕЛИЙ

- I УЧИЛИЩЕ
- II ДОМУС НА АВРЕЛИЙ
- III КЪЩАТА НА ИРИНЕЯ
- IV ГИШЕТО НА КОРВИН
- V ПАРКИНГЪТ НА МАКЕДОНИЙ
- VI КЪЩАТА НА АРИАН
- VII ПИРАМИДАТА НА ЦЕСТИЙ
- VIII ПОРТА КОЛИНА
- IX КЪЩАТА НА ПАНЕЦИЙ
- X ПОРТА КАПЕНА
- XI ПОРТА НЕВИА
- XII МОСТЪТ ФАБРИЦИЙ
- XIII СЪУПЕНИЯТ МОСТ
- XIV ТЕАТЪРЪТ НА МАРЦЕЛ

ВАТИКАНСКО ПОЛЕ

МАРСОВО ПОЛЕ

ВИА ФЛАМИНИЯ

ЛАТИН

ВИА АУРЕЛИЯ

ПАЛАТИН

КАПИТОЛИЙ

ЦИРКУС

ОПИЙ

КЕРИНАЛ

ВИА ТИВУРТИНА

ВИА ЛАТИНА

ВИА КОЛАЦИНА

ВИА ПРЕНЕСТИНА

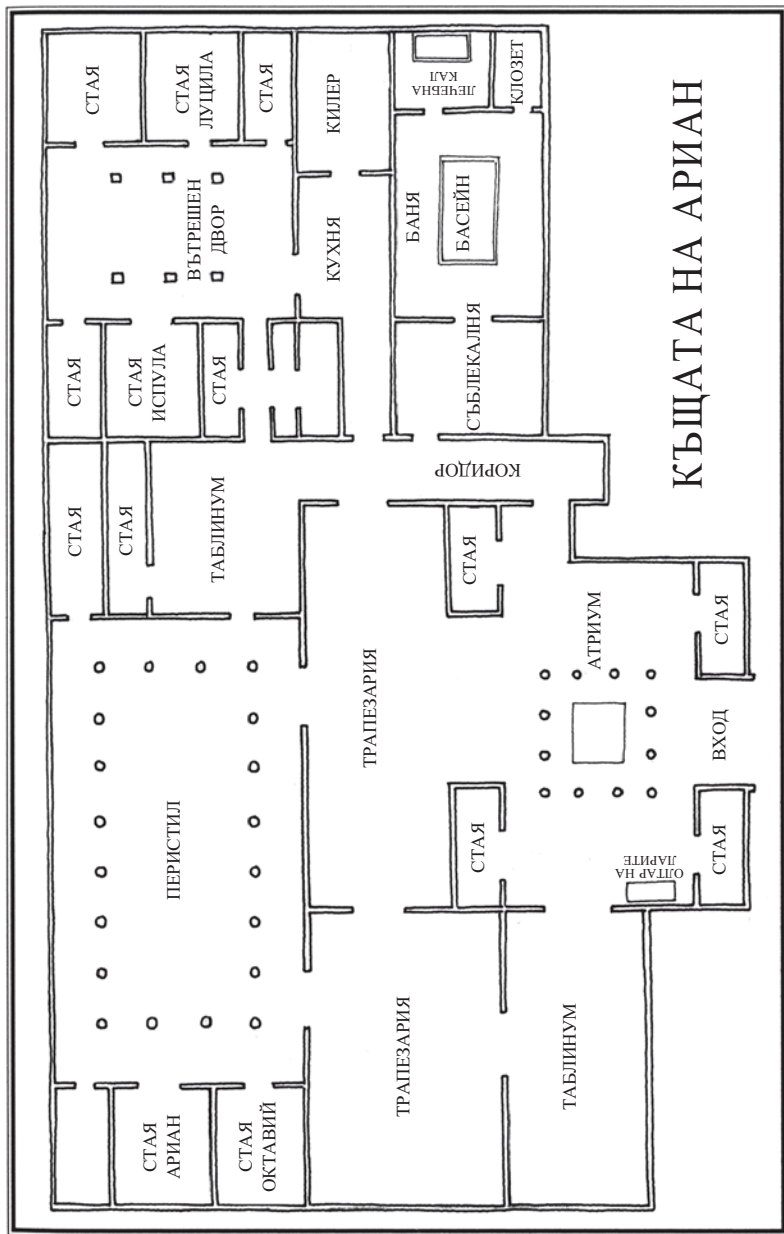
ВИА ТУСКОЛАНА

ВИА АППИЯ

ВИА АРДЕАТИНА

ПЪТЪТ ЗА

ТЕСТАЧО

КЪЩАТА НА АРИАН

ПЕРСОНАЖИ

ПУБЛИЙ АВРЕЛИЙ СТАЦИЙ – римски сенатор
КАСТОР И ПАРИС – освободени роби на Публий Аврелий
ПОМПОНИЯ – приятелка на Публий Аврелий
ЛУЦИЙ АРИАН – ретор
ИСПУЛА КАМИЛИНА – майка на Ариан
ЛУЦИЛА И КАМИЛА – дъщери на Ариан
ОКТАВИЙ – годеник на Луцила
ЕЛИЙ КОРВИН – банкиер, съпруг на Камила
НИКОЛАО – секретар на Корвин
ПАНЕЦИЙ – директор на училището
ЮНИЯ ИРИНЕЯ – бележита математичка
НАНИОН – прислужница на Луцила
ЛОРИД – прислужница на Камила
МАНЛИЙ – ученик

ГЛАВА I

**Рим, 798 г. от основаването на града
(45 г. сл. Хр., есента)**

Деветият ден преди Календите на ноември

Полегнал удобно върху един диван в таблинума, сенатор Публий Аврелий Стаций посърбваше на малки глътки топло Фалерно от своя бокал, като от време на време кимаше в знак на съгласие. Помпония говореше почти от половин час и патрицият беше вече осведомен за всички скандали в Древния Рим, като се започнеше от тези, които засягаха безсрамната императрица Валерия Месалина. Вниманието на Аврелий, приспано от непрестанното дърдорене на матроната, се отклоняваше недоловимо в други посоки: към старинните керамики от колекцията му, трактата на Колумела за градините, прелестите на куртизанката Чинция...

– ... моя дъщеря! – възкликна в този момент дебелата госпожа и Аврелий подскочи, обръщайки чашата с вино. – Понякога имам усещането, че ти не ме слушаш – упрекна го Помпония, начумервайки се, докато един чевръст роб се спусна да почисти масата от Фалерното.

Междувременно сенаторът си мислеше как е възможно Помпония точно накрая... Но го изключи, защото въпреки че матроната прилежно криеше, трябва от доста време да беше попреминала детеродната възраст.

– Луцила е почти на двайсет и три години – обясни приятелката му.

Смаян, сенаторът заключи, че може би тя е грешка на младостта ѝ, за която добрият Тит Сервилий, съпругът на Помпония, беше останал в неведение...

– Омъжва се след пет дни. За съжаление Тит е в Лукания и няма да присъства. Надявах се ти да дойдеш на негово място.

– Ама тогава Сервилий... – отбеляза удивено Аврелий.

– Осинови я, преди да замине! Тя е дъщеря на покойната ми братовчедка Калпурния, дано боговете ѝ спестят мъките в Тартар, а бащата е Луций Ариан, реторът – уточни Помпония. – Тяхното единствено момче умря още преди да надене тогата на мъжествеността. Вече лишен от наследник, Ариан пожела да приобщи към себе си най-добрия си ученик Октавий и да го ожени за дъщеря си, която му е второ дете, за да се продължи името на рода му. При това положение обаче младежите по закон ще бъдат считани за брат и сестра и за да направи възможен брака им, беше необходимо някой на свой ред да осинови Луцила. А ние веднага си предложихме услугите, не е ли прекрасно?

Аврелий нямаше как да не се съгласи.

– Като майка, осиновителка на булката – продължи Помпония, – ми се пада да организирам празненствата: ритуала, както е постарому, със сватбени хорове; Луцила забулена с огненочервен воал, навсякъде венчелистчета от рози и естествено, голям банкет! Нейните приятелки дойдоха вече да ѝ помогнат, за да избере куклата, която ще остави като дар върху олтара. – Развълнуваната матрона сподави сълзите си. Древната традиция изискваше булката по време на сватбата да пожертва любимата си играчка в знак на сбогуване с детството. – Отказахме се от вретеното и от хурката, защото са твърде демоде, но Октавий ще вдигне на ръце Луцила, преди да преминат прага на брачната си спалня.

Аврелий даде знак за съгласие. Той знаеше за вярването, че ако булката за зла беда се спънеше пред вратата,

злополучният инцидент щеше да се окаже печално предзнаменование за бъдещия живот на семейната двойка.

– Може да разчиташ на мен – увери я убедено.

Девојка, за която да се погрижи, точно това беше нужно на Помпония. Откакто преди години синът ѝ беше загинал в един конфликт с партите, матроната изливаше реки от нежност върху рояк млади прислужнички, които обаче не успяваха да удовлетворят напълно нейното майчинско призвание.

В този момент силна глъчка, идваща от атриума, съобщи за някакво женско посещение.

– Това може да е тя, ще те запозная с нея! – засия Помпония, докато робът номенклатор произнасяше гръмогласно името ѝ:

– Луцила Ариана!

На прага се появи девојка с рядко срещана красота. Лицето ѝ беше окръжено от *palla*, която покриваше половината от челото ѝ там, откъдето започваха двете ѝ съвършено дъгообразни вежди. Дръпнатите ѝ очи с почти ориенталски вид бяха свенливо наведени, както се полагаше на една млада неомъжена жена в присъствието на някой важен мъж. Тънката ѝ шия се извиваше чак до долната част на ухото ѝ, а една малка бенка ѝ придаваше изтънченост. На устните ѝ, чиято месеста долна устна правеше изражението ѝ леко намусено, се беше изписала срамежлива усмивка.

– Прелестна – прошепна възхитено Аврелий.

– Ах, дъще моя, ти привлече вниманието на сенатор Стаций, който е много капризен с жените! – изрече Помпония, изпълнена с гордост. – Аврелий, ти обаче не си създавай никакви идеи, защото Луцила е на път да се омъжи, и то за един нелош младеж. Щастлива ли си, съкровище?

– Обичам Октавий още от малка, лельо Помпония.

– Мамо! – поправи я матроната, докато патрицият ги слушаше удовлетворено.

Кой изобщо би си помислил за сватба по любов? В Рим се женеха по различни и къде по-практични подбуди: разпределяне на наследства, необходимост от политическа подкрепа, съюзи между семейства; много рядко обаче сред тези мотиви се включваше искрената любов и затова се считаше за даденост, че след като двамата съпрузи похвално са си сътрудничили за раждането на един или повече наследници, можеха да заживеят живота си, всеки сам за себе си, търсейки другаде онези сантиментални удовлетворения, които бракът не беше предназначен да им доставя. Самият Аврелий се беше оженил на двайсет години, но малко след това един бърз развод по взаимно съгласие сложи край на бурното съжителство на недобре съчетаната семейна двойка.

– Доста се поизмъчих, докато намерих фризьорка, специализирана да прави *tutulus*, сватбен кок. Жените вече тръгват към олтара, като че ли излизат на пазар; липсва чувството за тържественост, за церемониалност – оплакваше се Помпония, която въпреки своя краен антиконформизъм, или може би точно заради това, често съжеляваше за най-хореографските аспекти от установените обичаи. – А пък и традиционният ритуал *cum tami* беше по-вълнуващ. *Ubi tu Gaius, ego Gaia*: където ти ще бъдеш Гайо, аз ще бъда Гая. Така булката в древните столетия се е обричала на съпруга си!

– Превръщайки се в робиня без никакви права, оставаща малолетна до края на живота си! – възрази Аврелий. – Не ми казвай, че скърбиш за онази епоха точно ти, Помпония!

Патрицията от своя страна беше твърде щастлив, че не е роден във времената, в които жените са живеели затворени вкъщи, за да предат вълна. Сега за щастие римлянките, поне по-заможните, се радваха на много свободи, твърде много, за да дават повод на моралистите. За беднячките и слугините обаче нещата стояха другояче: изнурителна ра-

бота, деца едно след друго или смърт след дългата агония на някое по-трудно от предишните раждания.

– Изобщо не искам да се връщам към старите времена! – отвърна му засегната по болното място Помпония. – Знаеш много добре, че традициите стават интересни само когато никой повече не ги взема на сериозно... Ох, ама ние отегчаваме Луцила. И така, скъпа, в твоя дом всичко готово ли е?

– Да, мамо – отговори ѝ Луцила. – Чакаме ви на разсъмване; така преди сватбата сенаторът ще може да изпълни ролята на свидетел и при осиновяването на Октавий от страна на моя... на неговия... – Младата жена беше леко объркана от всичките тези законни промени по роднинска линия.

– Ех, ако си беше жива горката Калпурния – въздъхна матроната, докато момичето най-накрая се престащаваше да се обърне към авторитетния гост.

– Благодаря ти, сенаторе, за честта, която ни оказваш, да присъстваш на сватбата ни, въпреки че ставам булка на мъж със скромни възможности.

– Казаха ми обаче, че притежава брилянтен интелект, който е по-важен от социалния произход – усмихна ѝ се Аврелий.

Луцила почервения от гордост, удовлетворена от уважението на сенатора към нейния бъдещ съпруг.

– Защо не останете за вечеря? Ще накарам да приготвят набързо нещо за хапване... – предложи им Помпония.

Аврелий потръпна, защото „нещо за хапване“ според матроната означаваше обикновено осем или десет блюда, и то не от най-леките.

– Аз лично не мога – намеси се, за да го спаси, Луцила. – Трябва да се върна веднага у дома за последните приготовления. Всъщност виждали ли сте Нанион? Изглежда, е изчезнала.

– Тази твоя отнесена слугинка не ти е от голяма помощ, а? Сега, когато трябва да поемеш всичките анга-

жименти на господарка на къщата, аз ще те снабдя с някоя по-съобразителна прислужница! – предложи ѝ Помпония, сияейки от радост, и наперено се покачи върху високите си сандали, за да изпрати до вратата своята нова дъщеря.

Откриха Нанион в антриума, изгубена да съзерцава Кастор, секретаря пенкилер на Аврелий. Галантният освободен роб, усещайки се добре възприет, тъкмо беше на път да се хвърли в решителна атака срещу добродетелността на наивната девойка, когато видя с периферното си зрение двете госпожи, които идваха по коридора. С цялата си бързина изостави плячката си и пропадна в един от тези наситени с почит поклони, които изпълняваше формално с най-съвършения маниер, без обаче да вложи в него дори капка истинско смирение:

– *Ave, domina!*

Помпония го погледна снизходително. Тя имаше слабост към лукавия слуга на Публий Аврелий, защото знаеше добре, че той винаги е готов да измъкне господаря си от най-неприятните затруднения.

– Най-сетне си тук? – каза Луцила.

Дребната робиня побърза да измъкне ръката си, вяло положена в лапите на Кастор.

– Аз ще изпратя дъщеря ти, Помпония – предложи ѝ Аврелий. – Става късно и може да срещне някой недобронамерен тип.

Улиците на Рим не бяха сигурни на здрачаване, най-вече за жена в цветущ и грациозен вид. Зад всеки ъгъл можеше да се натъкне на засада от крадци и бандити, без да се смятат бандите на хулиганите, готови винаги да досаждат на девойките.

– Ако приема, не ми се иска твоето придружаване да се окаже по-рисковано за Луцила, отколкото ако си тръгне сама! – измърмори Помпония, която добре познаваше склонността на Аврелий към любовните авантюри.

Добрата матрона обаче се безпокоеше напразно. Патрицият, въпреки че беше оценил красотата на младата жена, не изпитваше никакво влечение към нея. На Луцила нещо ѝ липсваше, може би късче коварство, нотка агресивност или поне малко лудост, способна да завърти главата на мъж като него. Затова без никакво усилие се закле пред приятелката си, че ще заведе годеницата жива и здрава в къщата на баща ѝ.